

ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΤΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Εἰς ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων ὄρων τῆς ζωῆς πάντων τῶν πλασμάτων τοῦ παναγάθου Δημιουργοῦ εἶναι καὶ ἡ κίνησις. Ἐνευ κινήσεως νέκρωσις καὶ οὐχὶ ζωὴ. Σύμπασα ἡ κτίσις εἶναι βεβαίως μεγαλοπρεπὲς τῆς μεγάλης ἀληθείας ταύτης. Ποῦ στρέφω τις τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲν βλέπει κίνησιν; Κίνησις εἰς τὰ οὐράνια, κίνησις εἰς τὰ ἐπίγεια, κίνησις εἰς τὰ ἐνυδρα, κίνησις εἰς τὰ ὑποχθόνια, κίνησις, καὶ παντοῦ κίνησις! Πλὴν ἡ κτίσις, δηλαδὴ τὸ ἀπειρον ἔργον τοῦ ἀπείρου Δημιουργοῦ, ἀνακαλύπτει εἰς τὸ ὄμμα τοῦ φρονίμου παρατηρητοῦ καὶ τι ἐκπληκτικὸν καὶ ἀνώτερον τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου· παριστᾷ δηλαδὴ ἐν τῷ ἐνὶ τὰ πολλά. «Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων, ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ,» (1) καὶ ὁμοίως δόξα ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ Ἐνός, τοῦ ἀπείρου! Ἡ παρατήρησις αὕτη, φαίνεται, παρεκίνησε καὶ τὸν Κολοφώνιον Ξενοφάνην, τὸν γεννηθέντα τὴν 40ῃν ὀλυμπιάδα, ὅστις εἶπεν ὅτι «εἰς ἐν ταυτὸν τε πᾶν ἀνελύετο,» νὰ ἀνέλθῃ πολὺ τῶν τότε φυσιοδιφῶν ὑψηλότερον καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ:

Εἰς Θεὸς ἐν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος
Οὔτε δέμας ὀνητοῖσιν ὁμοίως οὔτε νόημα.

Τὸ ἔργον διατρανοῖ τὸν Ἐργάτην! Ἡ ἐν τῇ κτίσει ἐνότης διαλασπίζει τὴν ἐνότητα τοῦ Κτίσαντος· τὸ δὲ ἀκατάληπτον τῶν ἔργων (διότι ἀκατάληπτα ἔλεγεν εἶναι τὰ πάντα,) ὠδήγησαν τὸν φιλόσοφον ἐκεῖνον ν' ἀνέλθῃ καὶ εἰς τὸ ἀκατάληπτον τοῦ Αἰτίου «μηδὲν ὅμοιον ἔχοντος ἀνθρώπῳ, ὅλον δὲ ὄραν καὶ ὅλον ἀκούειν, μὴ μίντοι ἀναπνεῖν, σύμπαντά τε εἶναι νοῦν καὶ φρόνησιν καὶ αἰδίον!» (2)

Πλὴν ὅπως τὰ πάντα, οὕτω καὶ ἡ κίνησις εἶναι πολλαπλῆ ἐν ἐνότητι. Διὰ κινήσεων πολλαπλῶν καὶ ἐν ἐνότητι ἀποτελεῖται ἡ τῶν οὐρανίων ἀρμονία· διὰ κινήσεων πολλαπλῶν καὶ ἐν ἐνότητι συντηροῦνται τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ

ἐνυδρα· διὰ κινήσεων πολλαπλῶν καὶ ἐν ἐνότητι ἐνεργοῦσι τὰ ὑποχθόνια· διὰ κινήσεων τοιούτων τέλος ζῆ καὶ αὐξάνει καὶ τὸ ἐπὶ τῆς γῆς εὐγενέστατον τῶν πλασμάτων.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει σῶμα· σῶμα συνιστάμενον ἐκ στερεῶν καὶ ρευστῶν. Τὸ σῶμα δὲ τοῦτο ἄνευ τῆς ἀδιακόπου κινήσεως τῶν ρευστῶν του, εἴτε ἀερίων εἴτε ὑγρῶν, καὶ ἄνευ τῆς ἀκαταπαύστου ἀνανεώσεως τῶν στερεῶν του εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ. Ἄν ἐμποδισθῇ ἡ κίνησις τῶν ἀερίων, — ἂν παύσῃ ἡ ἀναπνοή, ἀμέσως ἐπεταὶ νέκρωσις· ἂν κωλυθῇ ἡ κυκλοφορία τῶν ὑγρῶν, — ἂν τὸ αἷμα παύσῃ κυκλοφοροῦν, ἀμέσως ἀκολουθεῖ θάνατος· ἂν ἡ τῶν στερεῶν ἀνανεώσις δὲν γίνῃ, διάλυσις δὲν ἀργεῖ νὰ ἐπέλθῃ. Ἄλλὰ καὶ ὁ νοῦς αὐτὸς διὰ παντοδαπῶν καὶ ἐν ἐνότητι κινήσεων ἐνεργῶν ζῆ καὶ ἐργάζεται. Ἐπίσης καὶ ἡ καρδιά διὰ κλίσεων πολλαπλῶν κινουμένη, κινεῖ καὶ ὅλον τὸν ἄνθρωπον! Τὰ πάντα λοιπὸν ἐν τῇ ζωῇ κίνησις καὶ ἄνευ κινήσεων ζωὴ ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ ἀκίνησις εἶναι νέκρωσις, διὸ καὶ ἄνευ μὲν κινήσεων τῶν σωματικῶν αὐτοῦ μερῶν, ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει σωματικῶς, ἄνευ δὲ κινήσεων τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἀποθνήσκει ψυχικῶς καὶ ἄνευ κινήσεων ἀμφοτέρων ἀποθνήσκει καὶ κατὰ τὰ δύο.

Ἄλλὰ πᾶν τὸ κινούμενον ἔχει καὶ τὸ τέλος, πρὸς ὃ πρέπει νὰ φθάσῃ, προωρισμένον ὑπὸ τοῦ δώσαντος τὴν κίνησιν (ἐκτὸς ἐὰν πλανᾶται) καὶ διεύθυνσιν προσήκουσαν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον. Ἄν δὲ παρεκκλίνῃ τῆς διεύθυνσεως, ἂν δὲν τρέχῃ πρὸς τὸ τέλος, τότε βεβαίωτατα ἀδύνατον νὰ φθάσῃ εἰς τὸν προορισμόν.

Ὁ ἄνθρωπος, θεθεὶς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ὅπου τίποτε δὲν ὑπάρχει ἄνευ λόγου καὶ χωρὶς σκοπὸν, εἶναι ἀδύνατον αὐτὸς μόνος νὰ ὑπάρχῃ ἀπλῶς διὰ νὰ ὑπάρχῃ. Πλὴν ποῖος τῆς ὑπάρξεώς του ὁ λόγος; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἄς ἀπαντήσῃ αὐτῇ ἡ καρδιά του. Ἐκαστος ἄς ἐρωτήσῃ τὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς του καὶ θά μῶσθῃ ὅτι ζῆ διὰ νὰ γίνῃ μέτοχος,

(1) Α'. Κορινθ. ιε'. 41.

(2) Διογεν. Λαυρτ. βιβλ. θ'. κεφ. β'.

ἦτοι ν' ἀπολαύσει τι, τὸ ὅποιον ὀνομάζει μακαριότητα, εὐτυχίαν, εἰδαιμονίαν, κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεώς του, καὶ ὅτι ἅμα χάσει τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀπολαύσει τοῦτο, δι' αὐτὸν ἢ ζωῇ, ἢ ὑπαρξίς εἶναι θάρρος, εἶναι βέβαιον, καθ' ὃ μὴ ἔχουσα κανένα σκοπὸν, κανέν τέλος. Καὶ τοι ὁμοίως ὁ ἄνθρωπος καθυποβάλλει ἑαυτὸν θεληματικῶς εἰς μυρίους κόπους, καίτοι μηχανάται τὰ πάντα, καίτοι σχηματίζει διάφορα σχέδια, τὰ ὅποια καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ ἐκτελῇ μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὅσον τὸ δυνατὸν ταχέως, ἐπὶ τέλος βλέπομεν αὐτὸν ὁμολογοῦντα ὅτι ὅλοι του αἱ προσπάθειαι καὶ ὅλοι του οἱ κόποι ἀποδεικνύονται μάταιοι, διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐπόθει καὶ τὸ ὅποιον εἰσέτι ποθεῖ! Ταλαίπωρε ἄνθρωπε! ἂν δὲν παρεξέτρεπες τῆς ὁδοῦ, ἢν ἔπρεπε νὰ βαδίζης, ἂν ἠκολούθεις τὴν διεύθυνσιν, τὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς σου ἄγούσαν, ἂν δὲν ἐπλανᾶσο καὶ δὲν ἐπιπτες ἦτο ποτέδυνατὸν νὰ μὴ φθάσῃς εἰς τὸν προορισμὸν σου, διὰ τὸν ὅποιον σοὶ ἐδόθη ἡ μεγάλη ἐκείνη ὤθησις τὴν ὁποίαν ὀνομάζεις τῆς μακαριότητός σου πόθον;

Ἐννοεῖται ὅτι πάντες ἐπιθυμοῦμεν κατὰστασιν καλλιτέραν τῆς παρούσης, καὶ ὅτι ἅμα πεισθώμεν ὅτι οὐδέποτε θὰ φθάσωμεν εἰς αὐτὴν κατακυριεύμεθα ὑπὸ λύπης καὶ πίπτομεν εἰς ἀπελπισίαν, τοῦτο οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἀντίρρησην. Πρέπει ὁμοίως νὰ πεισθώμεν ὅτι ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν βαδίζομεν, ἀντὶ νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸν σκοπὸν, μᾶς ἀπομακρύνει ἐτι μᾶλλον πληροῦσα ἡμᾶς ἀπὸ μίσση, φθόνου, ἐριδίας καὶ συγκρούσεις, μάχας καὶ πολέμους, διωγμούς καὶ πιέσεις, ἀνάπτουσα ἐντὸς ἡμῶν φλόγας φοβερὰς, φλόγας ἀφυσίχους αἰτινας μᾶς καταδραπάνωσι καὶ συνεπιεία τῶν ὁπίων πρὸ πολλοῦ ἴσως δὲν θὰ ὑπέρχομεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἂν ἡ ἀγαθοτάτη τοῦ Θεοῦ πρόνοια δὲν μᾶς ἔσωζεν. Δείγματα τῆς τοιαύτης παρεμβάσεως τῆς θείας Προνοίας, ἣτις ἐπιτρέπει μὲν νὰ τιμωρῶμεθα, οὐδέποτε ὁμοίως ἐπιθυμῇ καὶ νὰ ἐξαφανισθῶμεν, ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει πολλὰ νὰ δείξῃ, φθάνει μόνον νὰ ἦναι εἰς τὸ φῶς.

Ἀλλὰ δὲν ἴσκει εἰς τὴν ἀπειρον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα μόνη ἢ παρέμβασις αὐτῆς ἠθέλησε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν παντοῦ ἀλλοῦ βαδίζοντα ἄνθρωπον εἰς τὴν πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ διεύθυνσιν· νὰ ἐξαλείψῃ οὐχὶ μόνον τὰ

ἀποτελέσματα ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν αἰτίαν καὶ νὰ ἀναθέσῃ τὰ πάντα εἰς τὸν Ἕνα ἐκεῖνον ἐξ οὗ καὶ ἐν ᾧ εἰσὶν οἱ πολλοί. Δι' ὃ καὶ ἐν τῇ σκοτεινοτάτῃ ἐποχῇ τῆς ἀνθρωπίνου ἱστορίας, ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν τὰ ἔθνη ἀγελήδων ἐσφάττοντο ὅπως ἐθρονίσωσι τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα τύραννον, ἐν ἐποχῇ καθ' οἱ ἄνθρωποι ἐποίουν εἰκόνας τῶν πρὸς διασκέδασιν αὐτῶν χυρόνων αἷμα ἀνθρώπινον καὶ προσεκύνουν αὐτὰς ὡς Θεοὺς, ἐν τῇ σκοτεινοτάτῃ ταύτῃ ἐποχῇ ἀκτῖνες φωτειναὶ ἀνήγγειλον τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης.

«Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρα τῇ αὐτῇ, ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτός ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ ἀγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοῦς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, μὴ φοβεῖσθαι· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος... Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ, αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.»

Ἅντις αὐτοῖς! Ἐνῶ τὸ πλεῖστον τῆς οἰκουμένης ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἐρειπίων καπνιζόντων εἰσέτι καὶ μόλις ὑπῆρχεν οἰκογένεια ἣτις νὰ μὴ ἐθρήνη τὴν ἀπώλειαν πατρὸς, ἀδελφοῦ, ἢ συζύγου, ἐνῶ ὅπου καὶ ἂν ἐστρεφέτις τὸ βλέμμα οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπεν ἢ ἀπελπισίαν καὶ ζόφον, ἀκούεται ἀπὸ στόμα οὐχὶ ἀνθρώπου, διότι τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, ἀλλ' ἀπὸ στόμα ἀγγέλου «ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ! Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!» Σωτήρ ἵνα δείξῃ εἰς τὴν ἀποπλανηθεῖσαν ἀνθρωπότητα τὴν πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῆς ἄγούσαν ὁδόν. Ἐτέχθη Ἐκεῖνος ὅστις ὁδηγεῖ τοὺς ἀκούοντας τῆς φωνῆς αὐτοῦ εἰς τὴν εὐθείαν διεύθυνσιν, καὶ ὁδηγεῖ μετὰ πάσης ἀσφαλείας· ἐγεννήθη Ἐκεῖνος ὅστις τὰς μὲν τῆς ἀποπλανήσεώς μας συνεπιείας παραμερίζει, ἱκανοποιῶν συνάμα καὶ τὴν προσβληθεῖσαν αἰώνιον Δικαιοσύνην, ἡμᾶς δὲ δέχεται συμμετόχους τῆς ὑπερτάτης μακαριότητος. Ἐτέχθη τέλος ὁ ἐνσαρκωθείς αἰώνιος Λόγος, ὁ δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένοντο, ἐτέχθη ἡ Μονὰς ἐν ἣ ἐμπερικλείονται τὰ πολλὰ!

Ἡδὲ, ὅστις θέλει νὰ ἴδῃ τὸν ἐνδόμυχον αὐ-

τοῦ πόθου θεραπευόμενον, ὅστις θέλει νὰ ἀπολαύσῃ τὴν τόσον ποθητὴν εἰς αὐτὸν μακαριότητα, ὅστις θέλει νὰ μὴ τρέχῃ εἰς μάτην, ἄς καταφύγῃ εἰς τὸν ἡμῖν γεννηθέντα Σωτήρα καὶ θέλει εὕρῃ τὸν θησαυρόν. Οὐδὲν πλέον δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ὁδὸν τῆς πλάνης καὶ νὰ βαδίσῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὸν μέγαν αὐτοῦ προορισμὸν, ἐκτὸς τῆς ἰδίας αὐτοῦ γνώμης, ἐκδηλουμένης διὰ τῆς ἀπιστίας. Πλὴν τί ἀπιστεῖς ἄνθρωπε; Μῆπως νομίζεις ὅτι ἀντὶ τῆς προσφερομένης σοι σωτηρίας, ἀντὶ τῆς ὑποσχόμενης σοι μακαριότητος ἀπαιτοῦσι χρήματα ἀπὸ σοῦ; Ὅχι! Ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἀνευ τιμῆς, δωρεὰν προσφέρεται ἡ σωτηρία· ἡ μακαριότης χαρίζεται! Λοιπὸν τί φοβεῖσαι καὶ τί ἀπιστεῖς; Ἄν σοὶ χρειάζονται μάρτυρες διὰ νὰ βεβαιώσῃς περὶ τῆς ἀληθείας τῆς εἰς σὲ ἀπιστεύτου φαινομένης δωρεᾶς ταύτης, ὑπάρχουσιν οὐχὶ ἑκατοντάδες ἢ χιλιάδες, ἀλλὰ μυριάδες καὶ ἑκατομμύρια, οἵτινες ἀφοῦ εὗρον τὴν θεραπείαν τοῦ τῆς καρδίας αὐτῶν πόθου εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης, εἰς οὐδὲν πλέον ἐλογίσαντο πάντα τὰ λοιπά· δι' ὃ καὶ τὴν ἰδίαν ζωὴν ἐπροτίμησαν νὰ χάσωσι μᾶλλον παρὰ νὰ χωρισθῶσι ἀπὸ τοῦ φωτός τῆς ψυχῆς των. «Τὶς χωρίσει ἡμᾶς,» λέγει τις τούτων (τῆς ἐκλογῆς τὸ Σκεῦος) «ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψεις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;... ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς... Ὡστε οὐδὲμία μένει εἰς τὴν ἀπιστίαν βάσις. «Γεύθητε καὶ ἴδητε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος!»

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Οἱ ἄνθρωποι φυσικῶς ἐπιθυμοῦσι νὰ ἔχωσιν εἰκόνας ἐκείνων, τοὺς ὁποίους θέλουσι νὰ τιμῶσι καὶ μετὰ τοῦτο πολὺ εὐχόνται νὰ γινώσκωσι τὸ ἔτος, τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς των. Δι' ὃ καὶ οἱ συντάξαντες τὰς βιογραφίας τῶν μεγάλων ἢ ἀγαθῶν ἀνδρῶν προσεπάθησαν τὸ κατὰ δύναμιν νὰ ἐξακριβώσωσι τὴν ἡμερομηνίαν ταύτην. Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου σημειοὶ καὶ τὸ ἔτος καὶ τὴν ἡμέραν. Οἱ βιογράφοι τοῦ Μωάμεθ ἀναφέρουσι καὶ τὸ ἔτος

καὶ τὸν μῆνα· ὅσον δὲ μέγα εἶναι τὸ ἱστορούμενον τόσον καὶ οἱ ἱστορικοὶ προθυμοποιῶνται νὰ ζητῶσιν ἀκριβῶς τὰς χρονολογίας.

Εἰς τὰ ἱστορικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τῶν μεγάλων συμβάντων ἡ χρονολογία σημειοῦται ἀκριβῶς. Οὕτως ὁ Μωϋσῆς ἀναφέρων τὸ ἀξιομνημόνευτον ἔτος τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀναχωρήσεως λέγει: «Ἡ δὲ παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἦν παρώκησαν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῆ Χαναάν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ τετρακόσια τριάκοντα ἔτη ἐξῆλθε πᾶσα ἡ δύναμις Κυρίου ἐκ γῆς Αἰγύπτου νυκτός.» (Ἐξοδ. β'. 40. 41.) Καὶ οὐ μόνον τὸ ἔτος ἀλλὰ καὶ τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡμέραν τὴν δεκάτην τετάρτην τοῦ μηνὸς Ἄβιδ, ὅστις εἶναι ὁ πρῶτος. Ὡς δὲ νὰ μὴ ἴρκει ἀπαξ τὸ ἐπαναλαμβάνει πολλάκις. Καὶ ὁμοίως ὁ αὐτὸς Μωϋσῆς οὐδόλως ἀναφέρει τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένων μεγάλων ἀνδρῶν, ὡς λ. χ. τοῦ Ἀβραάμ. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι δὲν γινώσκουσι κατὰ ποίαν ἡμέραν ἐγεννήθησαν οἱ μεγάλοι των ἄνδρες.

Ἄν ἐκ τῶν ἱστορικῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς στραφῶμεν εἰς τὰ ἱστορικὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης, βδέπομεν ὅτι μῆτε τῶν συμβάντων αἱ χρονολογίαι μῆτε τῶν προσώπων ἢ ἐποχῆ τῆς γεννήσεως ἀναφέρονται. Ἐν μάλιστα συμβάν, ἢ γεννήσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι τόσον ἀξιομνημόνευτον διὰ τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ὅσον καὶ ἡ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀπελευθέρωσις διὰ τοὺς Ἑβραίους, καὶ ὁμοίως καὶ τοῦτου ἡ χρονολογία εἶναι τόσον ἀπροσδιόριστος ὥστε μετὰ τῶν αἰώνων συζητήσεως τὸ ζήτημα μένει ἄλυτον.

Κατὰ περίστασιν μανθάνομεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἐπὶ Καίσαρος Αὐγούστου καὶ περὶ τὸν χρόνον γενικῆς τινος ἀπογραφῆς. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη κατ' εὐθείαν πληροφορία προερχομένη παρ' ἀνθρώπων γινωσκόντων ὅτι λέγουσιν εἰς τὸν κόσμον περὶ τῆς γεννήσεως ἐκείνης τῆς προωρισμένης νὰ μεταβάλλῃ χρόνους καὶ καιροῦς· καὶ νὰ ἀρχήσῃ ἐποχὴν πολὺ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν ἢ αἱ Ὀλυμπιάδες, ἢ κτίσις τῆς Ρώμης καὶ αὕτη ἢ τῶν Ἱσραηλιτῶν ἔξοδος.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς παρέχει καὶ τὴν ἐξῆς ἐμμεσον περὶ τῆς χρονολογίας ταύτης σημείωσιν.

«Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας

Τιβερίου Καίσαρος, ηγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου της Ιουδαίας, και τετραρχούντος της Γαλιλαίας Ηρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰουραίας καὶ Τραχωνιτίδος χώρας, καὶ Λισανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχούντος, ἐπ' ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ρῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσον βάπτισμα μετανοίας. . . . Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος.» (Λουκ. γ'. 1—3, 23.)

Ταῦτα εἶναι τὰ κύρια διδόμενα ἐξ ὧν προσδιορίζεται τὸ ἔτος τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, παρεχόμενα ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ἐκείνου, ὅστις λέγει ὅτι γράφει περὶ πεπληροφορημένων πραγμάτων ἀνωθεν πάντων ἀκριβῶς. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι δὲν ἐσκόπευε νὰ μᾶς πληροφορήσῃ περὶ τοῦ ἔτους. Καὶ πραγματικῶς ὅταν ἐξετασθῇ τὸ εὐαγγέλιόν του εὐρίσκειται οὐδεμίαν τοιαύτην πληροφορίαν ἔχον. Δὲν εἰξεύρομεν ἂν τὸ δέκατον πέμπτον τοῦτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου ἀριθμῆται ἀφ' οὗ ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἐβασίλευσε μόνος ἢ ἀφ' οὗ ἤρχισε νὰ συμβασιλεύῃ μετὰ τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, τὸ ὅποιον συνέβη δύο ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου τούτου. Ὡς ἐκ τούτου, κατὰ τοὺς μὲν ἢ τοῦ Σωτῆρός μας γεννήσεως ἐγένετο τὸ 749 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ρώμης καὶ κατὰ τοὺς δὲ τὸ 747, ἢ τοῦ ἔχοντος διαφορὰν δύο ἔτη. Προσέτι ἢ φράσις ὅτι ἦτο «ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα,» ἐπιδέχεται πολλὴν ἐλευθερίαν, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἐμπορεῖ νὰ προκύψῃ εἰσέτι ἐνός ἔτους ἢ καὶ περισσοτέρα διαφορὰ. Τοῦ νῦν χριστιανικοῦ ἔτους, κατὰ τὸν Πατέρα Νιουμάνον ἤρχισε νὰ γίνεταί χρῆσις κατὰ τὸ 530 μετὰ Χριστόν καὶ πρῶτος ὅστις τὸ εἰσήγαγεν εἶναι τις Διονύσιος. Ὁ Βέγγελος λέγει ὅτι ἢ Διονυσιακὴ χρονολογία, ἣτις ἐδημοσιεύθη τὸ 532 εἶναι σήμερον εἰς χρῆσιν. «Σήμερον ὑποτίθεται ὅτι ἢ τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως ἐθεωρήθη ὡς γενομένη τέσσαρα ἔτη ὑστερώτερον τῆς πραγματικῆς αὐτῆς ἐποχῆς. Ὡστε ἂν θέλωμεν νὰ εἰξεύρωμεν τὸ ἀληθές ἔτος πρέπει νὰ προσθῶμεν τέσσαρα ἔτη εἰς τὸ τρέχον!» (Γνώμων.) Ὡστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἔτος καθ' ὃ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο σὰρξ ἀγνωσμένον.

Ἄλλ' ἄραγε γινώσκουμεν τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡμέραν; Ὁ Ἀδὰμ Κλάρκιος λέγει ὅτι δὲν

ὑπάρχει μὴν τοῦ ἔτους κατὰ τὸν ὅποιον νὰ μὴ ὑπέθεσαν ὅτι συνέβη τὸ μέγα τοῦτο διὰ τὴν ἀνθρωπότητα συμβάν. Οἱ δύο ἱκανότατοι συγγραφεῖς τῶν νεωτέρων χρόνων, οἵτινες ἠρεύνθησαν τὴν χρονολογίαν τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Δ. Βύρτων καὶ ὁ Κ. Γρισβέλλης, ἐφθασαν εἰς ἀντίθετα συμπεράσματα. Ὁ εἰς εἰς τὴν ἀνοιξιν ὁ ἄλλος εἰς τὸν φθινόπωρον.

Τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἑορτὴ ἀγνωστος εἰς τοὺς πρῶτους τρεῖς αἰῶνας τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει ὅτι πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν ἤρχισαν οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἑορτάζωσι τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, τὴν 25 Δεκεμβρίου. Ὁ Αὐγουστίνος ἐπίσης λέγει ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας του ἢ Ἐκκλησία ἐώρταζε τὰ Πάθη ἢ τὸ πάσχα, τὴν Ἀνάληψιν καὶ τὴν Πεντηκοστήν, ἀλλ' ὅτι τὰ Χριστούγεννα μόλις ἤρχισε νὰ τὰ ἑορτάζῃ.

Πρῶτος ὁ πάπας Ἰούλιος εἰσήγαγε τὴν ἑορτὴν ταύτην εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς δύσεως διατάξας νὰ γίνηται τὴν 25 Δεκεμβρίου.

Διατί δὲ ἢ ἑορτὴ αὕτη διατάχθη τὴν 25 Δεκεμβρίου καὶ ἐγένετο παραδεκτὴ προθύμως ὑφ' ὄλων σχεδὸν τῶν χριστιανῶν θέλομεν ἀναφέρει εἰς τὸ ἐπόμενον ἡμῶν φύλλον, ἤδη ἀρχοῦμενοι νὰ εἴπωμεν λέξεις τινὰς εἰς τὸ διατί ἢ Καινὴ Διαθήκη ἀποσιωπᾷ τὴν χρονολογίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως οὕτως, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ εὕρῃ αὐτήν.

Μέρος τῆς θρησκείας τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου, πλὴν μέρος οὐσιωδέστατον ἦτο ἢ τήρησις τελετῶν καὶ ἑορτῶν, ἢ παρατήρησις τῶν καιρῶν καὶ τῶν χρόνων, τὰ ὅποια πάντα μῆτε τὴν διάνοιαν, μῆτε τὴν συνείδησιν, μῆτε τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου διόλου ἐκαθάριζον. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰουδαϊσμός, μὲ τὰς μεγάλας ἀληθείας του καὶ τὰς ἐνδοιούχους ἐλπίδας του, ἦτο κατὰ τὰς τελετάς του καὶ τὰς ἑορτάς του σύμφωνος μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τῆς ἐποχῆς. Γὸ εὐαγγέλιον ὅμως ἐλθὼν τὰς μὲν τελετάς καὶ τοῦ Ἔθνομαι καὶ τοῦ τελετικῆς νόμου κατήργησεν, ἐλευθερῶσαν τοὺς χριστιανούς μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, διὰ δὲ τῆς θρησκείας ἐξευγενίζει τὸν νοῦν, τὴν συνείδησιν καὶ τὴν καρδίαν. Διὰ τοῦτο πᾶσα ἀρχὴ ἐξ ἧς ἠδύνατο νὰ προκύψῃ τελεταὶ καὶ ἑορταί, θεωρία, καιρῶν καὶ χρόνων, ἐτάφη, οὕτως εἰπεῖν, καὶ δὲν εὐρίσκετο πλέον, ὅπως μὴ καταστραφῇ ἢ τοῦ Εὐαγγελίου ἀπλότης.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἡ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς εἰδωλολατρίας πραγματεία, εἶναι δυσκολωτάτη, καὶ ἢ περὶ τοῦ πρώτου συστήσαντος αὐτὴν ἐξετάσις πολλὰ ἀσύμφωνος παρὰ τοῖς Ἀρχαιολόγοις, ἐπειδὴ χάνεται εἰς τὸ σκότος τῆς ἀρχαιότητος. Πολλοὶ ἀνεβάζουν τὴν ἀρχὴν τῆς ἕως πρὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ, ἄλλοι δὲ πρὸ τῆς Πυρργοποιίας καὶ ἄλλοι ἄλλως. Τοῦτο ὅμως εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ ἢ εἰδωλολατρεία εἶχε καταπνίξει ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ αὐτὸς ὁ πατριάρχης ἐφύτρωσεν, ὡς περὶ τὸ ρόδον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ διὰ τῶν ποιημάτων ἐγνώρισε τὸν Ποιητὴν. (Ἰώσηπος Ἀρχαιολ. βιβλ. α'. κεφ. ζ'. σελ. 21.) Ἡ τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ θρησκεία δείκνυται διὰ τῆς θείας Γραφῆς ὅτι ἦτον ἐκείνη τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, ἣτις συνίστατο εἰς τὸ νὰ προσφέρωσι τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ τὰ πρῶτότοκα τῶν ζώων, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς θυσίας τῶν υἱῶν τοῦ Ἀδὰμ, καὶ ἐκείνης τοῦ Νῶε. (Γένεσις, κεφ. η'.) Ταύτην εἶναι πιθανὸν ὅτι ἐφύλαξαν καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε ἕως εἰς τὴν Πυρργοποιίαν τῆς Βαβυλώνας.

Ἡ σύγχυσις ἐπεὶ τῶν γλωσσῶν, ὁ διασκορπισμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ ἢ φθορὰ τῆς Ἰσορίας τῶν Πατέρων πρὸ τοῦ, καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐγέννησαν τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ εἶναι νὰ θαυμάσῃ τις τὸ εὐόλιστον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, διότι εἰς διάστημα ἑνδεκα αἰώνων, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν παῦσιν τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως εἰς τὴν κάλῃσιν τοῦ Ἀβραάμ, δὲν ἔμεινεν οὐδὲ ἴχνος τῆς παλαιᾶς καὶ ἀληθοῦς θρησκείας, καὶ μάλιστα μεταξὺ τῆς ζωῆς τριῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ ὁ Σὴμ ἐζήσεν ἕως εἰς τὸν ἑκατοστὸν ἕκτον χρόνον τῆς ζωῆς τοῦ Ἐβερ, δηλαδὴ πεντακοσίους χρόνους μετὰ τὸν κατακλυσμὸν. Ὁ δὲ Ἐβερ ἐπέθανεν εἰς τὸν ἑβδομὸν τῆς ζωῆς τοῦ Σαρούχ προπάπου τοῦ Ἀβραάμ, ὁ δὲ Σαρούχ ἀπέθανεν 34 χρόνον πρὶν γεννηθῆ ὁ Ἀβραάμ, δηλαδὴ τὸν εἰκοστὸν ἑννατον χρόνον τῆς ζωῆς τοῦ Θάρρα, πατρὸς τούτου τοῦ πατριάρχου. (Γένεσις, κεφ. ιη'.) Καὶ τοῦτο βέβαια δεικνύει τὴν ματαιότητα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τὸ ὅποιον ἀγαπᾷ μᾶλλον νὰ λατρεύῃ τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα.

Ὁ πρῶτος αἷτιος καὶ εὐφρευτὴς τῆς εἰδωλολατρίας, ἂν καλὰ καὶ εἶναι ἀβέβαιος, ὑποθέτεται ὅμως καὶ ὑπὸ τῶν περισσοτέρων, ὅτι ἐχρημάτισεν ὁ Νεβρώδ, ἐγγονος τοῦ Λάμ, τὸν ὅποιον ἢ θεία Γραφή καλεῖ Γίγαντα. Οὗτος κατασκευάσας πόλιν τὴν Βαβυλώνα καὶ συστήσας τὴν πρώτην μοναρχίαν ἐπὶ γῆς, εἰσήγαγε τὴν εἰδωλολατρείαν διὰ τὴν προσκύνῃσιν, τὴν ὁποίαν ἐζήτει ἐαυτῷ ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του. Τοσαύτην δὲ πρόδοον καὶ ὁρμὴν ἔλαβεν, ὥστε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀβραάμ δὲν ἦτο οὐδεὶς, ὅστις νὰ ἐφύλαττε τὴν παλαιὰν θρησκείαν, καὶ νὰ προσκυνῇ τὸν ἀληθῆ Θεόν. (Ἰώσηπος Ἀρχαιολ. βιβλ. α'. κεφ. ζ'.) ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πατριάρχης εἰς τὴν ἀρχὴν ἦτον εἰδωλολάτρης, ὡς ἐν αὐτῇ γεννηθείς. (Βάυλος ἐν λέξει Ἀβραάμ.) Καὶ ταῦτα μὲν γενικώτερον περὶ τῆς εἰδωλολατρίας· νῦν δὲ ἂς ἐξετάσωμεν, τίς πρῶτος ἔμβασεν αὐτὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ παλαιοὶ Ἱστορικοὶ οὐ μόνον εἶναι ἀσύμφωνοι ἀλλήλοις περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς. Ἐπειδὴ ὁ Ἡρόδοτος, ὁ ἀρχαιότερος τῶν Ἱστορικῶν, ἀφ' ὅσους εἰς ἡμᾶς ἐσώθησαν, φαίνεται ὅτι ἀντιφάσκει, διότι ὁμιλῶν περὶ τῶν Πελασγῶν λέγει οὕτως: «Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες ἐποίησαντο.» (βιβλ. β'. σελ. 109.) ἐν ᾧ ἀνωτέρω εἶπεν, «Ἑλλήνες παρὰ σφέων» (τῶν Αἰγυπτίων) ἀναλαβεῖν, βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσιν ἀπονείμαι σφέας (τοὺς Αἰγυπτίους) πρώτους, καὶ ζῶα ἐν κλίθῃσιν ἐγγράφαι.» (Αὐτόθι σελ. 91.) Ἄλλοι δὲ πάλιν βεβαιοῦσιν ὅτι Ὀρφεὺς ὁ Θραξ ἐχρημάτισεν ὁ πρῶτον τὴν θρησκείαν εἰς τοὺς Ἑλληνας διατάξας, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα παρήχθη Θρησκεία, καὶ Ἐθρησκεία. (Νόν. Συνογωγ. Ἱστορ.) Ὁ δὲ σοφὸς Μυθολόγος Ἀββα Βανιέρης θέλει, ὅτι ἀπὸ τὴν Κοίλην Συρίαν ἐπέραςεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκ τούτων λοιπὸν πιθανῶς συμπεραίνεται, ὅτι οἱ Πελασγοὶ πρῶτον ἔφερον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν περὶ Θεοῦ ἰδέαν, ὡς εἴρηται, (ἐν τῷ α'. βιβλ. σελ. 8.) ὁποία καὶ ἂν ἦτο κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς εἰσήγαγε κάποιαν τελετάς καὶ προσδοποιήσεις τῆς τῶν εἰδώλων συστάσεως, καὶ τέλος πάντων αἱ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ Φοινίκης ἀποικίαι ἔμβασαν τὰ εἰδῶλα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πολλῶν θεῶν. Ὁ Κέρωψ ὠνόμασε πρῶτον

τὸν Δία ὑπατον ἢ ὑψιστον. (Παυσαν. ἐν Ἀρκαδί. καὶ Εὐσέβιος Χρονικ.) Ὁ δὲ Φαιρωνεὺς ἤγειρε τοὺς ναοὺς, ἐσύστησε τοὺς Βωμοὺς καὶ διέταξε τὰς θυσίας καὶ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα πλάνην καὶ δεισιδαιμονίαν τῶν Αἰγυπτίων (Κλήμης Ἀλεξανδρ. Προτρεπτικ.) ὅθεν καὶ ὁ Κωμικὸς λέγει :

« Ἀἴγυπτον αὐτῶν τὴν πόλιν πεποιθήκασιν ἀντ' Ἀθηναίων. »

(Ἄριστοφ. ἐν Βατραχ.)

Ἀπὸ Κέκρωπος ἕως εἰς τοὺς καιροὺς Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου, δηλαδὴ εἰς διάστημα ἐξ ἢ ἑπτὰ αἰώνων ἢ πολυθεία ἔκαμε τόσῃν αὐξήσειν, ὥστε ὁ ὕστερος τούτων τῶν ποιητῶν λέγει, ὅτι ἦσαν τριάντα χιλιάδες θεοί, σύντροφοι τοῦ Διὸς καὶ φύλακες τῶν ἀνθρώπων.

« Τρεῖς γὰρ μῦθοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πολυβουτεῖρη. »

« Ἀθάνατοι Ζηνοὶ, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων. »

(Ἡσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέραι.)

Διὰ τὸ ὅποιον μετέπειτα οἱ Ἀθηναῖοι, βλεπόντες τὸ ἄσπετον πλῆθος τῶν ξένων θεῶν, εἰς ἑορτὰς τῶν ὁποίων αἱ ὀλόκληροι ἡμέραι τοῦ χρόνου δὲν ἦσαν οὔτε τὸ δέκατον μέρος, ἐδιώρισαν μίαν ἑορτὴν καλουμένην θεοξενίαν, δηλαδὴ εἰς τιμὴν τῶν ξένων θεῶν καὶ τὸν Ἀρειοπάγον, νὰ ἐξετάζη περὶ τῶν τοιούτων θεῶν, ἂν ἦσαν ἀξιοὶ νὰ ἑορτάζωνται εἰς τὴν πόλιν των. (Ἰσοκρ. Ἀρειοπαγ.) Ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Ἀθήναις, ἐκράχη εἰς τοῦτο τὸ κριτήριον, ἐν ᾧ διελέχθη περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν φοιμώσας τοὺς Ἀρειοπαγίτας· ὅτε καὶ ὁ ἄγιος Διονύσιος, μέλος ὢν τούτου, ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστόν. Ὅποιαν δὲ κρίσιν ἔκαμον οἱ Ἀρειοπαγῖται περὶ τοῦ Χριστοῦ μᾶς εἶναι ἀγνωστον. (Ἀρχαιολ. Παχιουρίτου)

Οἱ ΠΛΕΚΤΑΙ

Ἐξ ὅλων τῶν στρουθίων τῶν κατοικούντων ἐπὶ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὰ νότια τῆς Ἀσίας μέρη, τὰ μᾶλλον διεγείροντα τὴν περιέργειαν τῶν ἀγνωσούντων τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, εἶναι ὅσα μέλλομεν νὰ περιγράψωμεν. Ταῦτα ἐπισύρουσι τὴν προσοχὴν, πλὴν οὐχὶ διὰ τῆς ὠραιότητος αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς τέχνης μεθ' ἧς κατασκευάζουσι τὰς φωλεὰς των, τέχνης ἣτις ἐγείνειν αἰτία νὰ ὀνομασθῶσι τὰ πτηνὰ ταῦτα πλέκται.

Οἱ πλέκται εἶναι στρουθία μεγάλου καὶ με-

σαίου μεγέθους. Γενικῶς τὸ σῶμα αὐτῶν εἶναι ἐπίμηκες· τὸ ράμφος μακρὸν, στενὸν καὶ πολὺ πανίως κοντόν, καὶ χονδρόν· αἱ πτέρυγες μεγάλαι· ἡ οὐρὰ μετρία· τὸ πτέρωμα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεγαλοπρεπές, εἰς μερικὰ εἶδη μάλιστα πλουτιζόμενον ἐτι μᾶλλον ὑπὸ ἰδιαιτέρου τινός, στολισμοῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μίξεως. Τὰ κυριώτερα χρώματα τοῦ πτερώματος αὐτῶν εἶναι τὸ χρυσοειδὲς κίτρινον καὶ τὸ μαῦρον· εὐρίσκονται ὁμως καὶ εἶδη τινὰ τὰ ὅποια εἶναι μαῦρα, κόκκινα, φαιὰ, ἢ λευκά.

Πατρὶς τῶν πλεκτῶν τούτων εἶναι ἡ Ἀφρικὴ ἀπὸ τῆς 18ης μοίρας βορείου πλάτους, μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλιῆς Ἑλπίδος, ἢ νότιος Ἀσία καὶ αἱ εἰς τὸς Ἠπίρους ταύτας ἀνήκουσαι νῆσοι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πτηνῶν τούτων εἶναι πολὺ μέγας ὅπου καὶ ἂν ἀπαντηθῶσι, καὶ εἶναι ἀξιοσημεῖωτα διὰ τὸ ἔκτακτον κοινωνικὸν αὐτῶν ἐνστικτον. Πανταχοῦ κάμουν ἀποικίας.

Μετὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μίξεως σχηματίζουσι μεγάλα κοπάδια ἐκ πολλῶν μυριάδων πολλάκις. Ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα περιπλανῶνται εἰς τὴν χώραν, ἀλλάσσουν πτερά, καὶ ἐπιστρέφουν ἔπειτα πάλιν εἰς τὸ δένδρον τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν ὡς κοιτὶς τῶν μικρῶν των, ἢ τοῦλάχιστον εἰς τὴν γειτονίαν του. Τότε δι' ἀρκετοὺς μῆνας ἐπικρατεῖ μεγάλη ἐνεργητικότης εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος· ἢ κατασκευὴ τῶν φωλεῶν ἀπαιτεῖ πολὺν χρόνον καὶ τὰ πτηνὰ ταῦτα εἶναι τόσον ἰδιότροπα, ὥστε συχνάκις καταστρέφουν τὴν σχεδὸν ἑτοιμον φωλεάν των, διὰ νὰ ἐπαναρχίσωσι μίαν ἄλλην.

Καθ' ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς, αἱ φωλεαὶ τῶν πλεκτῶν, ἢ ὑφαντῶν, καθιστῶσι δένδρα τινὰ ἐξόχως ἐστολισμένα. Οἱ πτερωτοὶ οὗτοι καλλιτέχναι προκρίνουσι πρὸ πάντων δένδρα τῶν ὁποίων μέρος τῆς κορυφῆς νὰ σκιαζῇ ρύακα. Συχνάκις τὰ δένδρα ταῦτα εἶναι ὅλως διόλου κεκαλυμμένα ὑπὸ φωλεῶν. Ἀλλὰ εὐρίσκονται καὶ κοπάδια πλεκτῶν ἐπὶ δενδρυλίων ἄλλως πῶς διατεθειμένων· ἂν μόνον τὸ στέλεχος εἶναι ἐπίμηκες καὶ ἀρκετὰ ὑψηλόν. Μετὰ τὸ δένδρον μιμῶζαν προτιμῶσι τὴν ζιζυφέαν, καὶ δὲν εὐρον, (λέγει, ὁ Κ. Βρέιμ, ἐκ τοῦ ὁποίου μεταφερομέν ταῦτα,) εἰμὴ εἰς τὸ Οὐγκουλοῦ φωλεὰς ἐπὶ τῶν Παρκινσωνίων (δενδρυλίων ἀκανθῶδων τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν Ἀντιλλῶν.)

Τὰ κοπάδια τῶν στρουθίων δυνατὸν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς, δίδουσι δὲ εἰς τὰ δένδρα ὅσιν ὅλως διάφορον. Τὰ πτηνὰ ταῦτα φωλεοῦσι πάντοτε κατὰ μεγάλους ἀριθμούς· μία μόνη φωλεὰ ἐπὶ ἐνὸς δένδρου εἶναι πρᾶγμα σπάνιον· ἀπαντῶνται συνήθως εἰκοσιν, ἕως τριάκοντα, καὶ ὑπάρχουσι δένδρα ἐξ ὀλοκλήρου σκεπασμένα ὑπ' αὐτῶν. Ἡ κατασκευὴ τῶν φωλεῶν εἶναι ἀρκετὰ στερεὰ, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου διατηροῦνται πολλὰ ἔτη, μὴ καταστρεφόμεναι ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῶν βροχῶν. Ἐκ τούτου προέρχεται ὥστε ἐπὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, παρὰ τὰς φωλεὰς τῆς ὑπαρχούσης γενεᾶς ν' ἀπαντῶνται εἰσέτι αἱ κατοικίαι τριῶν ἢ τεσσάρων γενεῶν προγενεστέρων.

Αἱ φωλεαὶ αὗται ἀπαντῶνται καθ' ὅλην τὴν κεντρικὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὰ ὄρη, ὡς καὶ εἰς τὰς πεδιάδας, εἰς τὰ δάση τὰ πλέον ἔρημα, ὡς καὶ εἰς τὰς γειτνιασείας τῶν χωρίων· ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν ὁποίων οἱ κλάδοι κρέμονται ἐπὶ ρυακίων, λιμνῶν καὶ σκιερῶν κοιλάδων. Κατὰ τὸν Γόρδωνα καὶ Φραζιέρον ἀπαντῶνται καὶ εἰς τὴν δυτικὴν Ἀφρικὴν, οἱ δὲ περιγηγῆται, ὅτινες ἐπεσκέφθησαν τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἰάβαν, τὴν Μαγαδασκάρην, παρατηροῦσι τὸ αὐτό.

Αἱ φωλεαὶ τῶν πλεκτῶν εἶναι οἰκοδομῆς μεγάλης τέχνης, ὠκοδομημέναι ἐκ μικρῶν κλάδων, καὶ ἐκ ρητίνης, ἀλλὰ συχνότερον ἐκ στελέχεων χόρτων, εἰλυγίστων συμπεπλεγμένων, ἐστριμμένων μάλιστα, καὶ φαίνονται κεχρισμένα διὰ τοῦ σιέλου τῶν πτηνῶν. Τὸ σχῆμα κ' ἢ θέσις των ἀλλάσσουν πολὺ. Καπυτε τὸ ἄρρεν κάμει μίαν φωλεάν, εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖ, ἐν ὅσῳ τὸ θῆλυ κάθηται ἐπὶ τῶν ὠν. Εἶδη τινὰ κατασκευάζουσι αὐτὰς τόσον πλησίον, ὥστε ὄλαι ὁμοῦ φαίνονται ὡς μία καὶ μόνη. Ἀλλὰ κτίζουν μεγάλας φωλεὰς, ἐμπεριεχούσας τρία ἕως τέσσαρα δωμάτια. Αἱ περισσώτεραι τῶν φωλεῶν τούτων χρησιμεύουσιν ἀντὶ κοιτίδος εἰς τὰ νεογνά, ἢ ἀναπαυτήρια καὶ θέσεις κελαδήματος.

Οἱ αὐτόχθονες τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς θεωροῦσι τὰς οἰκοδομὰς ταύτας μετ' ἀδιαφορίας· ἀπ' ἐναντίας ἄλλαι φυλαὶ προσεκτικῶς παρετήρησαν, καὶ πολλοὺς μύθους ἐπλασαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Εἰς πολλὰς ἐκ τῶν φωλεῶν εὐρέθησαν μικραὶ σφαῖραι ἀσπροχρώματος, τὸ ὅποιον οἱ αὐτόχθονες ἐξηγοῦ-

σι λέγοντες, ὅτι τὸ πτηνὸν συνάξει λαμπυρίδας διὰ νὰ φωτίσῃ τὴν κατοικίαν του. Κατὰ τὸν Κ. Βεριστῆν, ἡ στερέωσις τῆς φωλεᾶς τοῦ βαγιᾶ (πλέκτου) ἐγείνειν αἰτία νὰ διαδοθῇ ἡ ἀκόλουθος ψευδὴς φήμη· ὅτι δηλ. ὅστις δυνηθῇ νὰ ἀνοίξῃ μίαν τῶν φωλεῶν τούτων, χωρὶς οὔτε ἐν ἄχυρον νὰ σπᾶσῃ εὐρίσκει ἐντὸς σφαῖραν χρυσοῦ. Δὲν γνωρίζομεν ὅλας τὰς ἄλλας παραδόσεις, ὅσον δὲ διὰ τὴν τῆς λαμπυρίδος (ἐντόμου) εἶναι κοινοτότη.

Οἱ πλέκται τρέφονται ἐκ σπόρων, καὶ μάλιστα ἐκ δημητριακῶν καρπῶν. Ἐκτὸς τούτων συλλαμβάνουσι καὶ ἔντομα μετὰ τὰ ὅποια τρέφουσι τὰ νεογνά των. Μόνον μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐρώτων των συνενόγονται εἰς μεγάλα κοπάδια, καὶ τότε ἀφανίζουσι τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς φυτείας· οἱ δὲ κάτοικοι, καί μάλιστα τῶν πτωχῶν μερῶν, τῶν ὁποίων πᾶσα ἢ περιουσία συνίσταται εἰς ἀγροὺς, ἀναγκάζονται νὰ προσφυλάττωνται ἐναντίον αὐτῶν· εἰς τὸ Ἀνατολικὸν Σουδᾶν ἀρκοῦνται νὰ τρομάζωσιν, οὐδεὶς ὁμως ἀποφασίζει νὰ τὰ φωνεύσῃ ἢ νὰ τὰ συλλάβῃ.

Οἱ ἱέρακες εἶναι οἱ τρομερώτατοι ἐχθροὶ τῶν πτηνῶν τούτων· τὰ νεογνά φυλάσσονται καλῶς· οὐδεὶς κερκοπήθικος ἄρπαξ τῶν φωλεῶν, οὐδὲν σαρκοφάγον τολμᾷ νὰ διακινδυνεύσῃ ἐπὶ τῶν λεπτῶν κλάδων, ἐπὶ τῶν ὁποίων κρέμονται αἱ κοιτίδες αὐτῶν· ὁ ἄρπαξ πίπτει κατὰ γῆς, ἢ εἰς τὸ ὕδωρ πρὶν ἐγγίσει τὴν λείαν του. Εἶδη τινὰ, τὰ μαχάλι λόγου χάριν, ἐξασφαλίζουσιν ἐτι μᾶλλον τὰς φωλεὰς των, περιφράττοντα αὐτὰς μετὰ ἀκάνθας, ἐχούσας τὰ κέντρα πρὸς τὰ ἔξω. Ἐντὸς λοιπὸν τῶν φωλεῶν μικρὰ καὶ μεγάλα θαυμασίως προσφυλάττονται.

Εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εὐρώπης ἀπαντῶνται πολλὰ εἶδη πλεκτῶν, προερχόμενα σχεδὸν πάντα ἐκ τῆς Δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀφρικῆς. Ἀγοράζονται ἀρκετὰ εὐθύνᾳ, καὶ ἂν ἐλάβανον καλὴν περιποίησην, ἐὰν ἐδίδοντο εἰς αὐτὰ τὰ μέσα διὰ νὰ ἀναπτύξωσι τὴν νοημοσύνην των, θὰ ἐπροξένουν ἀρκετὴν εὐχαρίστησιν. Τὸ κελάδημά των δὲν εἶναι εὐχάριστον· ἀλλὰ πρὸς ἀντιστάθμησιν καθ' ὅλην τὴν ἐποχὴν τῶν ἐρώτων των πλέκουσι μετὰ μεγάλης δραστηριότητος, καὶ θέλγουσιν οὕτω τὰ τὰ βλέμματα τοῦ κυρίου των.

ΑΣΜΑ ΕΝΟΣ ΠΤΗΝΟΥ

Τὰ δάση ἔχω πόλεις μου,
τὰ δένδρ' ἀνάκτορά μου,
Τοὺς θάμνους ὡς οἰκίας μου,
τοὺς κήπους ὡς χωριὰ μου.
Κ' ὅταν τὸ φαντασθῶ,
Πηδῶ καὶ κελαδῶ·
«Εἶμαι μικρὸν, εἶμαι πτηνὸν,
Πετῶ ἔς τὸν οὐρανόν!»

Κ' ἐν τούτοις πόσαι μ' ἔρχονται
στιγμαὶ καθ' ἃς οἱ πόνοι
Κυκλοῦσι τὴν καρδίαν μου,
ἣτις τοὺς βλέπει μόνῃ!
Τότ' ἡ φωνὴ σιγᾶ
Καὶ «τσίρ, τσίρ, τσίρ, τσιρ, τσάρ,
Κ' εἶμαι μικρὸν, εἶμαι πτηνόν,»
Πλέον δὲν τραγουδῶ.

Πολλοὶ τοῦ ἄλλου βλέποντες
ἀπὸ μακρὰν τὴν θέσει
Ἐπίζηλον νομίζουσι
καὶ «Ἄχ,» φωνοῦν με ζέσιν,
Νὰ ἤμην ὡς αὐτὸ
Τ' ἀμέριμον πτηνόν,
Νὰ ψάλλω πάντα, νὰ πετῶ,
Νὰ τρέχω ἔς τὸ βουνόν!

Τὸ θέρος ὅταν ἔρχηται
Κ' ὁ ἥλιος θερμαίνει,
Πολλῶν πηγῶν τὰ ὕδατα
ἀπορροφᾷ, ξηραίνει.
Καὶ τότε τὸ πτωχὸ
Πολύ, πολὺ διψῶ
Κ' «εἶμαι μικρὸν» δὲν κελαδῶ,
Δὲν ψάλλω, δὲν πετῶ.

Προσέτι τόσοι ἄσπλαγχοι
μοῦ στήνουσι παγίδας
Καὶ πρὸς αὐτάς με σύρουσι
μ' ἀπατηλὰς ἐλπίδας!
Μὲ θέλουν εἰς κλωθὸν,
Κ' ἐκεῖ νὰ κελαδῶ.
«Εἶμαι μικρὸν, εἶμαι πτηνόν»
Ἄλλὰ νὰ μὴ πετῶ!

Ὅταν δὲ πάλιν χαμηλὰ
ὁ ἥλιος πηγαίνει,
Ὅταν χιὼν καὶ ἀνεμος
ψυχρὸς τὴν γῆν ψυχραίνει,
Τότε ποῦ νὰ κρυβῶ
Τὸ δύστηνον ζητῶ,
Εἶμαι μικρὸν, πετῶ, πετῶ
Ἄλλοῦ νὰ μεταβῶ.

Ὅδοιπορίαι μακρυναὶ
πόλεμοι πρὸς στοιχεῖα,
Ὅρνεα, κόποι, βάσανα,
ἰδοῦ ἡ ἱστορία
Τῆς τότε μου ζωῆς,
Τῆς τόσον ποθητῆς!
Τότε «μικρὸν» δὲν κελαδῶ!
Δὲν ψάλλω, δὲν πετῶ.

Κ' ἐντούτοις, ὦ μυστήριον!
ὦ δύναμις ἐλπίδος!
Τὸ μέλλον βλέπω φωτεινόν
ἔς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος,
Καὶ αἴφνης, ὦ χαρὰ!
Ἄπλόνω τὰ πτερὰ
Κ' «εἶμαι μικρὸν, εἶμαι πτηνόν»
Ψάλλω ἔς τὸν οὐρανόν!

Βεβαίως λάμπει ὁ χρυσὸς,
κ' ἡ δόξα γοητεύει
Πλὴν τὴν καρδίαν δι' αὐτῶν
ὁ Σκότος σαγηνεύει,
Καὶ τότε «ὡς αὐτὸ
Τ' ἀμέριμο πτηνόν
Νὰ ἤμην,» λέγουσι, «νὰ πετῶ
Νὰ τρέχω ἔς τὸ βουνόν.»

Ἢγὼ μου τώρα ὕπαγε
κ' εἶπε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους
Ὅτι «ἔς τοῦ ἄλλου θαῦρωσι
τὴν θέσει μᾶλλον κόπους,
Ἢ ὅ,τι ἡ ψυχὴ
Ἢ τάλαινα ζητεῖ.»
Εἶμαι μικρὸν, εἶμαι πτηνόν
Ποθῶ τὸν οὐρανόν!

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ.